

Въведение в проблематиката

Идеята за създаване на единен Общностен патент¹ датира още от края на 50-те години, т.е. от създаването на Европейската икономическа общност, но до момента по различни, главно политически и икономически причини няма приета и влязла в сила правна уредба, която да урежда такъв единен патент. Самите характеристики, на които трябва да отговаря наднационалното право върху патент на Съюза са отдавна набелязани — той трябва да е единен, достъпен във финансово отношение за малките и средни предприятия, да съществува едновременно с патентите, издадени по национален ред и с тези по реда на Европейската патентна конвенция. Не на последно място е необходимо в Съюза да съществуват адекватни и ефективни способи за защита на изключителните права на патентоприетелите. Дебатите продължават с десетилетия, а съществуващата в момента система за издаване на европейски патенти по Европейската патентна конвенция е изключително скъпа — около € 30 000, ако се търси закрила за цялата територия на Съюза. Това води до няколко съществени проблема— патентозаявителите, като самостоятелни изобретатели, малки и средни предприятия и изследователски организации не могат да си позволят закрила на цялата територия на ЕС и се ограничават максимално от териториална гледна точка, като най-често заявяват патенти за изобретенията си само в отечествената си държава. По големите предприятия считат, че закрилата в ЕС е прекалено скъпа и се насочват към подобни по своя мащаб пазари, като този в САЩ и Китай, където процедурите са опростени и таксите са сравнително ниски. Маргот Фрьолингер, бивш директор на

¹ Първоначалните идеи са за създаване на патент на Общността, но в Люксембургската конвенция от 1975 г. той е наречен патент на Общия пазар. В Зелената книга от 1997 г. се говори за патент на Общността, а след влизането в сила на Договора от Лисабон на 1 декември 2009 г. патентът на Общността се преименува в патент на ЕС. Регламенти 1257/2012, 1260/2012 и Споразумението за създаване на Единния патентен съд използват термина „Европейски патент с единно действие,” който означава патент, издаден в съответствие с разпоредбите на Европейската патентна конвенция и който се ползва с единно действие съгласно Регламент 1257/2012 в участващите в засиленото сътрудничество държави членки. В настоящата разработка термините „Единен Европейски патент” и „Европейски патент с единно действие” ще се използват като равностойни.

дирекцията, която отговаря за проблематиката на интелектуалната собственост към Европейската комисия, много точно коментира ситуацията в Европейския съюз: „Докато ние в Европа дискутираме и спорим относно това как да създадем единен патент на Съюза вече 40 или 50 години, Китай е адаптивен и вече става все по-атрактивен за патентозаявителите”²

Новата перспектива за Европейски патент с единно действие, създаден по механизма на засиленото сътрудничество ни изпълва с надежда, че дългогодишните преговори все пак ще се увенчаят с успех. Настоящата разработка разглежда както развитието на патентната идея от създаването на Общността до наши дни, така и прави опит за характеристика на новата уредба, която предстои да влезе в сила.

1. Десетилетия дебати и спорове. Проблемите, свързани с приемането на регламентацията относно патента на Общността и търсенето на пътища за тяхното решаване

С влизането в сила на Римския договор на 1 януари 1958 г. между Шестте се създава Европейската икономическа общност (ЕИО) и се полагат основните принципи на европейската интеграция, свързани с изграждането на Общ пазар (свободно движение на стоки, услуги, хора и капитали). Съгласно чл. 30 и чл. 34 от ДЕИО се забраняват всякакви „количествени импортни и экспортни ограничения,” за да се насърчи свободното движение на стоки. Първоначално ЕИО представлява своеобразно обединение от държави, което наподобява митнически съюз, но европейските политически лидери си поставят една много по-амбициозната цел, а именно да създадат една икономически интегрирана общност.

След сключването на Римския договор в Общността се наблюдават настроения и желание за незабавна и многопосочна интеграция. Но въпреки на пръв поглед либералния характер на Римския договор, той притежава два

² **Trustedt, Leslie** *Die Zukunft der Patentgerichtsbarkeit in Europa (Bericht)*, GRUR, INT. 2010, Heft 12, s. 1040

съществени недостатъка по отношение на патентната закрила. Съгласно разпоредбата на чл. 36 от него се разрешава държавите членки да въвеждат количествени ограничения и мерки с равностоен ефект върху вноса и износа поради действаща закрила върху обекти на индустриалната собственост. Тоест запазва се принципът на териториално действие на закрилата върху обекти на индустриалната собственост (патенти, марки, промишлени дизайни, полезни модели и др.)³ и са възможни ограничения за вътрешнообщностната търговия въз основа на действащи патенти. Такива ограничения препятстват свободното движение на стоки в Общия пазар. Териториалната ограниченост на патентната закрила може да се преодолее само чрез патентоване на изобретението във всяка държава членка на ЕИО по отделно, което изисква значителни разходи от всякакво естество. На второ място индустриалната собственост и по специално патентната закрила като проблематика, не е сред специфичните цели, които са обозначени в ДЕИО. Изхождайки от тези две предпоставки, Комисията на ЕИО счита за необходимо да се търсят решения на Общностно равнище относно закрилата на патентите за изобретения и предлага създаването на Общностна патентна конвенция, чийто предмет е създаването на патент на ЕИО.

Европейската комисия още в края на 50-те осъзнава, че създаването на действително работещ Общ пазар е невъзможно без сближаване на законодателствата в областта на индустриалната собственост и без формирането на единни наднационални изключителни права върху обекти на индустриалната

³ Водещ принцип в материалноправната уредба на интелектуалната собственост, включително в националните патентни законодателства в ЕС, е принципът на ограниченост на патентната закрила по територия. Закрилата се предоставя за обекти на интелектуалната собственост чрез издаването на защитен документ, какъвто е патентът за изобретение. Изключителните имуществени права върху изобретението, удостоверени с патент, издаден от патентно ведомство на една държава имат действие само на територията на тази държава. Това следва от териториалната ограниченост на компетентността на националните ведомства и на приложното поле на националния закон. Изключение се допуска само, когато въз основа на международно споразумение, каквато е Европейската патентна конвенция се създаде регионално ведомство, което да издава патенти за изобретения. Те могат да са единни по характер или да представляват сноп от патенти. Европейското патентно ведомство издава т.н. европейски патенти, които имат действие в две или повече държави членки, но не представляват единен по своя характер режим на закрила, а са сноп от патенти.

собственост, които да действат на територията на цялата Общност. Според д-р Франц Фрошмайер, директор на Генералната дирекция по конкуренцията към Европейската комисия, не е достатъчно само сближаването на разпоредбите на националните законодателства, тъй като дори в напълно идентичните закони ще продължава да се прилага принципът на териториалното действие на закрилата върху обектите на индустриалната собственост, което отново ще препятства свободното движение на стоки в Общия пазар.⁴

Поради изложеното, почти веднага след създаването на ЕИО Европейската комисия на 31 юли 1959 г. предлага на Съвета на министрите на шестте държави членки да се започне работа по хармонизирането на законодателството в областта на индустриалната собственост, за да се улесни функционирането на Общия пазар. Римският договор като инструмент на международно равнище представлява една основа, над която следва да се надгражда. Учредява се Координационен комитет и под негово ръководство се формират три работни групи, една от които е натоварена със задачата да разработи основните принципи на една бъдеща правна рамка на регионален режим на патентна закрила в Общността. Работата по създаване на конвенция за патент на Общността предизвиква много сериозен интерес в останалите европейски държави. Държавите членки на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ) предлагат създаването на патентна система на две равнища като за целта се приемат две отделни конвенции. Т.н. голяма конвенция да бъде общоевропейска и да бъде отворена за пълноправно членство на неограничен брой европейски държави. Целта на тази конвенция е да се създаде международна процедура за издаване на два или повече патента посредством една заявка в европейско ведомство. Европейският патент представлява сноп от патенти за изобретения, които да имат действие в държавите страни по конвенцията. На 5 октомври 1973 г. държавите членки на ЕАСТ и тези на ЕИО сключват в Мюнхен, ФРГ Конвенцията за издаване на европейски патенти или Европейска патентна конвенция (ЕПК). Тя влиза в сила през 1977 г. Държавите съдоговорителки по

⁴ **Froschmaier, Franz.** *Progress Toward the Proposed Conventions for a European Patent and for a European Trademark*, Patent, Trademark, & Copyright Journal of Research & Education. Vol. 6 (1962-1963), p.p. 479- 513, p. 486-7

Мюнхенската конвенция не целят създаването на единна патентна система, а на единна система за издаване на патенти за изобретения. С ЕПК се учредява т.н. Европейска патентна организация, която се състои от два органа – Европейското патентно ведомство(ЕПВ) и Административния съвет. В момента ЕПК има 38 държави членки, включително Република България и другите 26 държави на ЕС⁵.

Терминът Европейски патент не е много коректен, защото това не е един патент, а комбинация (сноп) от няколко национални патента на държави страни по конвенцията. Заявителят има право в заявката си да обозначи произволен брой държави страни по конвенцията. Независимо кои и колко държави съдоговорителки по ЕПК са посочени от заявителя, той получава удостоверение за Европейски патент, който има сила на редовно издаден патент във всяка от съответните държави.

Подаването на заявките е възможно чрез ЕПВ или неговите клонове в Хага и Берлин, както и в националното патентно ведомство на всяка от държавите съдоговорителки. Заявките се подават на един от трите официални езика на ЕПО (английски, немски или френски), но ако се заявяват от националното ведомство на държава членка на ЕПК, заявката може да се подаде на местния официален език, но е задължително депозирането на превод на един от работните езици на ЕПВ.

Европейска патентна конвенция урежда производството по издаване на европейски патенти. Тя съдържа и ограничен брой материалноправни разпоредби, например критериите за патентоспособност, срок на действие на патента, изключенията от патентоспособност (т.е. дали заявеният обект не е от онези, за които не се допуска патентна закрила) и др. Правната закрила на европейски патент се характеризира с това, че съдържанието на патентното право, неговото упражняване и защита се регламентират от страната, за която е поискан патентът.⁶ Следователно националните законодателства в държавите съдоговорителки

⁵ Конвенция за издаване на европейски патенти от 5.10.1973 г., изменена и допълнена с Акта за ревизиране на чл 63 от Конвенцията от 17.12.1991 г. и решения на Административния съвет на Европейската патентна конвенция от 21.12.1978 г., 13.12.1994 г., 20.10.1995 г., 5.12.1996 г. и 10.12.1998 г., обн. ДВ, бр 71 от 23.07.2002 г.

⁶ **Павлова, Мария.** *Патентно право на Република България*, Издателство Софи-Р. С. 2000; стр. 42

регламентират по-конкретно обема на гарантирани права, създаването на изобретение при изпълнение на задължения, произтичащи от трудови или други правоотношения (служебни изобретения), заплащането на патентни такси, режима на задължителното използване на изобретението, възможността за налагане на принудителни лицензии, защитата по административен или съдебен ред и др.

Като второ ниво на Европейската система за издаване на патенти се предвижда да се създаде единният, или още унитарен Общностен патент, който вече представлява единна патентна закрила, подобна на националната закрила. Още при приемането на ЕПК в нейните текстове е заложена възможността за създаване на Общностен патент, предмет на т.н. „малка” конвенция, тази уреждаща патента на Общия пазар. Съгласно разпоредбата на чл. 142 от ЕПК, група договарящи държави могат да сключат специално международно споразумение, по силата на което да се издават патенти с единно действие на техните територии. На практика изначално се предвижда нормативна взаимна връзка между двете конвенции. Авторите на двете конвенции считат, че е безсмислено и нерационално двете конвенции да се припокриват. Всички разпоредби на Европейската патентна конвенция са валидни за всички държави-съдоговорителки, а Общностната патентна конвенция се прилага само и единствено относно патента на Общността, т.е. Патентната конвенция на Общността се явява специална спрямо общата Европейска патентна конвенция и доразвива Европейската патентна конвенция. Както се изразява авторитетният автор, специалист по патентно право, Стефан Ладас „Общностната патентна конвенция започва там, където спира Европейската патентна конвенция.”⁷ Поради това в Европейското патентно ведомство следва да се сформират специални органи, които да администрират нуждите на Общностната патентна конвенция.

Държавите ченки на ЕИО считат, че са постигнали тази своя цел с приемането на Люксембургската конвенция за патент на Общия пазар, сключена на 15 декември 1975 г., но тя така и не се ратифицира от достатъчен брой държави.

⁷ **Ladas, Stephen, P.** *Patents, trademarks, and related rights: National and International Protection*, p. 685

Опитите за нейната ревизия и сключването на 15 декември 1989 г. на Люксембургско споразумение относно патента на Общността и Протокол към него за уреждане на споровете са отново неуспешни, защото и тази конвенция и протокол не се ратифицират от достатъчен брой държави.

За Европейската общност патентното сътрудничество е изключително важно, тъй като глобалната цел на това икономическо обединение е премахването на всички препятствия пред свободното движение стоки, както и насърчаването на развитието на конкуренцията в рамките на Общността. Създаването на ЕИО и единния Общ (впоследствие вътрешен) пазар ражда идеята за нов подход по отношение на закрилата на патентите. Първоначалните виждания на европейските политици от 60-те години на ХХ в. за създаване на правна рамка, която да регулира материята на индустриалната собственост в ЕИО, са свързани с приемането на три отделни международни споразумения (конвенции) относно патентите, марките и промишлените дизайни. Тези идеи претърпяват сериозна еволюция, която се дължи на определени фактори.

Регламентацията, създадена под формата на многостранни конвенции като инструмент за регулиране на отношенията между държавите членки е тромава и не е достатъчно ефективна. Проблемът е главно в ратифицирането на приетите конвенции от държавите членки.⁸

С течение на времето институциите на Общността възприемат идеята, че създаването на Общностна регламентация в областта на патентното право допринася за постигане на целите на ЕО и може да се предприеме инициатива на основание чл. 235 от ДЕО за приемане на регламент, който да уреди режима на закрила на изобретения на Общностно равнище, но само в случай че държавите

⁸ Ратифицирането на една конвенция е много бавен процес. Това показва опитът на държавите членки след подписването на първата конвенция в историята на ЕИО, т.н. Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 г. относно подведомствеността и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право (ОВ No L 299, 31.12.1972). За влизането и в сила са необходими около четири години и половина. Протоколът относно правото на СЕО да тълкува конвенцията влиза в сила след още две години и половина. Освен това в Дания и Ирландия съществуват конституционни ограничения, които препятстват ратификацията на Общностната патентна конвенция. Не на последно място европейските политици отчитат факта, че Общността постоянно се разширява, а всяка една конвенция следва да се преговаря с новите членове и да се ратифицира от техните парламенти.

членки постигнат единодушие в Съвета по всички технически въпроси. За разлика от международните договори, регламентите като инструменти на вторичното право на ЕС имат опростен и значително по-ефективен регулационен механизъм, който е много подходящ за създаването на единен режим на патентна закрила в Общността

Регламентите като актове на вторичното право на ЕО се характеризират с няколко особености. На първо място те представляват уеднаквено вътрешно за Общността право. Те са задължителни в своята цялост (т.е. във всички свои елементи) и представляват абстрактни нормативни инструменти, които нямат конкретни адресати (прилагат се *erga omnes*) и съдържат норми с общ характер. Те се прилагат се във всички държави членки непосредствено, т.е. разпоредбите им имат директен ефект.⁹ Регламентите влизат в сила на двадесетия ден от публикуването им или на конкретна дата, указана в тях. Спрямо регламентите не могат да се правят резерви, както е в случая с конвенциите. Те се прилагат в своята цялост и действието им не може да се ограничава по какъвто и да било начин, т.е. не могат да се денонсират, изменят или отменят, както конвенциите. Не е възможно националните съдилища в държавите членки да откажат да приложат регламент на Общността, поради съображения за обществен ред. При каквито и да е противоречия с националните нормативни актове на някоя държава членка, регламентът има предимство. Приетите вече регламенти автоматично разширяват действието си спрямо новите членове. В случай че даден регламент е в процес на изработване и приемане, новите страни членки се включват в законодателния процес от момента на членството си в Общността.

Изхождайки от посочените съображения Комисията предлага в Зелената книга за патент на Общността и за патентната система в Европа със заглавие „Насърчаване на иновациите чрез патентите,” публикувана на 2 юли 1997 г., да се приеме правна уредба относно патента на Общността чрез правния инструмент на регламента. Въвеждането на единен патент, който да създаде режим на закрила,

⁹ Директният ефект на нормите на регламента се счита за презумптивен, нормите на регламента са функционално предназначени да предоставят права и задължения на частните лица в държавите членки. Вж. **Семов, Атанас** *Система на източниците на правото на ЕС*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски,” София 2009, стр. 112

действащ на цялата територия на Общността се превръща в политически приоритет.

Зелената книга разглежда редица проблеми на действащото патентно право в Общността, включително работата по предложението за Директива относно правната закрила на биотехнологичните изобретения,¹⁰ необходимостта да се приеме Директива на относно патентоспособността на изобретенията, създадени чрез компютър (това е буквалният превод на българския език, но според автора по коректно би било заглавието на тази директива да бъде формулирано Директива на относно патентоспособността компютърните програми с техническо приложение), хармонизиране на законодателството в държавите членки относно служебните изобретения и относно квалификацията на патентните представители. Зелената книга поставя редица проблеми, по които Комисията счита, че е необходимо да се вземат мерки на Общностно равнище, за да се постигне максимално сближаване на патентните закони в рамките на Общността преди да се създаде единният Европейски патент, т.е. патентната закрила да бъде максимално уеднаквена. Преговорите по различните предложения имат различна динамика и интензитет. По някои от тях, например по Директивата 98/44/ЕО относно правната закрила на биотехнологичните изобретения се постига бързо единодушие, тя е приета на 6 юли 1998 г. и вече е транспонирана в законодателствата в държавите членки.

Предложението за Директива относно патентоспособността на компютърните програми с техническо приложение, представено от Комисията на 20 февруари 2002 г., е отхвърлено от Европейския парламент на второ четене на 6 юли 2005 г. Като цяло закрилата на компютърните програми е сериозен проблем в ЕС. В момента компютърните програми като цяло са обект на авторското право и са условно поставени в групата на литературните произведения. Тази закрила е предвидена в националното законодателство на държавите членки след приемането на Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 г., която вече е заменена от по-новата кодифицирана Директива 2009/24/ЕО от 23 април 2009 г.

¹⁰ (COM (95) 661 final, 13.12.1995; ОВ № C296, 8.10. 1995)

Съгласно чл. 52, ал. 2, б. „в” на ЕПК и чл. 6, ал. 2, т.2 от ЗПРПМ¹¹ компютърните програми не се считат за патентоспособни изобретения. Въпреки това ЕПК в чл. 52, ал. 3 урежда, че се изключва патентоспособността на посочените в ал. 2 обекти, доколкото европейската патентна заявка или европейски патент се отнасят до някой от тези обекти като такива. Макар и не толкова изчерпателно обяснено, такъв текст се съдържа в разпоредбата на чл. 6, ал. 3 от ЗПРПМ. На основата на посочените нормативни основания и практиката на ЕПВ, която е цитирана в Зелената книга, изобретението се счита за патентоспособно, ако притежава техническо приложение (ефект), т.н. доктрина на техническия ефект.¹²

Така в своето Съобщение за последващите действия относно Общностния патент, адресирано до Съвета, ЕП и Икономическия и социален комитет, Комисията отбелязва, че до 1999 г. са издадени около 13 000 европейски патента, които закрилят софтуеърни изобретения. Но законодателствата на държавите членки не са хармонизирани в тази област, което ще постави и много проблеми след влизането в сила на Единния Европейски патент. С оглед влизането в сила на Единния Европейски патент в близко бъдеще, липсата на разпоредби относно компютърните програми в регламента, който го урежда и изключителната

¹¹ **Закон за патентите и регистрацията на полезните модели**, обн. ДВ. бр.27 от 2 април 1993г., доп. ДВ. бр.83 от 1 октомври 1996г., изм. ДВ. бр.11 от 29 януари 1998г., изм. ДВ. бр.81 от 14 септември 1999г., изм. ДВ. бр.45 от 30 април 2002г., изм. ДВ. бр.66 от 9 юли 2002г., доп. ДВ. бр.17 от 21 февруари 2003г., изм. ДВ. бр.30 от 11 април 2006г., изм. ДВ. бр.64 от 8 август 2006 г., изм. ДВ. бр.31 от 13 април 2007г., изм. ДВ. бр.59 от 20 юли 2007г., изм. ДВ. бр.36 от 4 април 2008г., изм. ДВ. бр.19 от 9 март 2010г., изм. ДВ. бр.38 от 18 май 2012г.

¹² Доктрината на техническия ефект пояснява, че откритията, математическите формули, информацията и др. обекти, които представляват изключена материя, по един или друг начин могат да оказват едно или друго конкретно техническо въздействие върху различни обстоятелства или дадена обстановка от заобикалящия ни свят. Сами по себе си те трябва да останат общодостъпни, но методите за практическото им прилагане или свързването им с полезна материална функция се включват обратно в категорията изобретение. По отношение на компютърните програми тази доктрина се прилага по следния начин. Самата компютърната програма, независимо от съдържанието си, влиза в обхвата на изключената материя и не е патентоспособна, дори и записана на физически носител. Но в случай че програмата е в комбинация с компютър и придизвиква технически ново приложение, такава комбинация би могла да бъде патентоспособна. Изобретението трябва да се разглежда в неговата цялост и да притежава технически характер, т.е. да се използва в определена област на техниката и да решава технически проблем/задача. Вж. по-подробно **Марков, Емил. Патентноправна закрила на компютърните програми**, - в сб: Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право. В памет на доц. Елисавета Христова, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", С. 2004 г. стр. 65-99

динамика на технологиите може би е удачно България да направи предложение за регулиране на тази материя посредством отделен инструмент и с особена закрила. Такова предложение може да бъде основано на вижданията на бележития български учен д-р Илко Ескенази, разбира се актуализирано с оглед настоящото състояние на техниката. Той в своята дисертация „Гражданскоправен режим на програмите за електронно-изчислителни машини” предлага специална (*sui generis*) закрила на програмите. Неговите идеи намират приложение в Наредба № 8 на КЕСИ, отменена през 1991 г. поради хармонизацията на българското законодателство с режима на закрила в ЕС.¹³

На 23 и 24 март 2000 г. се провежда срещата на министър-председателите и държавните глави на държавите членки (Европейския съвет) в Лисабон, на която се обсъжда възможността за Общностен патент и необходимостта да се създаде съответна правна регламентация възможно най-бързо. Самата среща се провежда под надслов „Създаване на Европейско пространство (зона) за научни изследвания и иновации.” Комисията представя проект за регламент относно патента на Общността на 5 юли 2000 г.,¹⁴ официално текстът е публикуван на 1 август 2000 г. След влизането в сила на Договора от Амстердам правното основание за приемането на Регламент относно патент на Общността е вече не член 235, а член 308 от ДЕО.

В периода 2000-2012 г. държавите членки обсъждат много и различни варианти относно създаването на новия режим на закрила върху патента на Общността, но не могат да постигнат компромисно решение по няколко въпроса. На първо място това е езиковият режим на бъдещата патентна система. В предложението на Комисията за регламент, издадено на 1 август 2000 г., се предвижда Общностният патент да се издава от ЕПВ на един от трите му официални езика (английски, немски или френски) и заявката да се публикува на

¹³ Резюме на тезата на дисертационното му изследване „Гражданскоправен режим на програмите за електронно-изчислителни машини,” защитена през 1980 г. е достъпно на: <http://mail.nacid.bg/newdesign/bg/index.php?id=7&rid=27097&bdhid=35891>).

¹⁴ Proposal for a Regulation on the Community Patent?, 21 June 2000, COM (2002) 412 (0/252/2000), formally published on 1 August 2000 as COM (2000) 412 final (2000/0177CNS).

езика на производството, като описанието също се публикува на този език, заедно с превод на патентните претенции на останалите два езика на ЕПВ. Т.е. заимствана е сега действащата система, управлявана от ЕПВ,¹⁵ за да се намалят разходите за придобиване на патентна закрила. Испания и Италия остро се противопоставят и настояват към работните езици да се включат испанският и италианският. Комисията по правни въпроси и вътрешен пазар към ЕП, както и Испания и Италия считат, че проблемът следва да се реши по модела на уредбата относно марката на Общността, т.е. да се прилагат същите принципи при превода на патентната заявка. Заявката за издаване на Общностен патент за изобретение да може да се депозира на който и да е от официалните езици на Общността, но да е задължително прилагането на превод на един следните езици: английски, френски, немски, италиански или испански. Следователно се предлага официалните езици за Ведомството за хармонизация на вътрешния пазар да станат официални и за Европейското патентно ведомство по отношение на Общностния патент.

На 3 март 2003 г. се приема Общ политически подход, който предвижда задължение за патентозаявителите да депозират преводи на патентните претенции на всички официални езици на държавите-членки, освен ако някоя държава члена не се откаже от превода на нейния официален език. Тази разпоредба значително оскъпява издаването на Общностния патент, в сравнение с първоначалното предложение на Комисията и може да доведе до множество практически трудности при предоставяне на толкова много преводи в ограничен срок във времето.¹⁶

На 23 май 2008 г. Словенското председателство представя преразгледано предложение за Регламент относно патент на Общността въз основа на първоначалните опростени разпоредби относно превода, предложени от Комисията през 2000 г., и някои нови елементи. В него се предлага следното решение на езиковия проблем: Всеки патентозаявител да може да подаде заявка за патент на Общността на всеки от официалните езици. В случай че заявителят е подал заявката си на език, който не е сред работните езици на ЕПВ, следва да му се

¹⁵ Вж. чл. 14, ал 6 и ал 7 от ЕПК

¹⁶ Вж. Общ политически подход, точка 2.3. Документ на съвета 6874/03

възстановяват разходите, направени за превода на заявката на един от трите езика на ЕПВ. Предлага се изготвянето на машинни преводи на заявките на всички официални езици в Общността, но с оглед качеството на машинните преводи те да са само с информационна цел. Пълен превод на патента на ЕС да се изисква само в случай на спор.¹⁷

Междувременно се извършва последната реформа на учредителните договори – сключването на Договора от Лисабон, с който се реформира Договорът за Европейския съюз (ДЕС), Договорът за създаване на Европейската общност (ДЕО). Договорът се сключва на 13 декември 2007 г. в Лисабон по време на португалското председателство на ЕС и влиза в сила на 1 декември 2009 г. Той обаче не заменя ДЕС и ДЕО, а ги променя. Официалното му наименование е „Договор от Лисабон за изменение на Договора за Европейския съюз и на Договора за създаване на Европейската общност“¹⁸. С влизането му в сила ЕС придобива юридическа индивидуализация като самостоятелен правен субект и компетентност, произтичаща от по-ранното право на Европейската общност (настъпва юридическо сливане на ЕС и ЕО). Правото на Общността се трансформира в право на ЕС и обхваща всички предходни разпоредби, приети и приложими в съответствие с ДЕС. Следователно патентът на Общността се преименуват съответно в патент на ЕС.¹⁹

По отношение на предложението за регламент на относно патента на ЕС Лисабонският договор има следните последици. На първо място правното основание чл. 308 от ДЕО се заменя с чл. 118 от ДФЕС. Разпоредбата на член 118 от Договора от Лисабон представлява нова и специфична правна основа за създаването на единни права върху обекти на интелектуалната собственост в рамките на Европейския съюз. В съответствие с член 118, първи параграф от ДФЕС

¹⁷ Вж. Решение на Съвета за разрешаване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила, 14.12.2010, СОМ(2010) 790 окончателен, 2010/0384 (NLE)

¹⁸ България е шестата държава-членка, одобрила Договора от Лисабон чрез парламентарна процедура, след като на 21 март 2008 г. Народното събрание гласува Закона за ратифициране на Договора от Лисабон за изменение на ДЕС и ДФЕС.

¹⁹ Съгласно Документ 16113/09 на Съвета, допълнение 1: Поради влизането в сила на Договора от Лисабон терминът „патент на Общността“ да се промени на „патент на ЕС“

патентът на ЕС, като Съюзно право на интелектуална собственост, може да бъде създаден в съответствие с обикновената законодателна процедура. Съгласно член 118, втори параграф от ДФЕС обаче специална законодателна процедура с единодушие в Съвета все пак е необходима за установяване на езиковия режим, който се използва при подаване на патентната заявка.²⁰

Решението на езиковия проблем изисква единодушие (след консултация с Европейския парламент), но по всички останали въпроси могат да се вземат решения с квалифицирано мнозинство в съответствие с обикновената законодателна процедура²¹. С оглед на тази законова промяна, Съветът на ЕС предлага разпоредбите относно превода на документацията на бъдещия патент на ЕС да се уредят в отделен регламент. Целта на това предложение е да се отложат във времето дискусиите и противоречията относно езиковия режим.

На 30 юни 2010 г. Комисията приема предложение за регламент на Съвета относно разпоредбите за превод на патентната заявка.^{22 23} Предложението се

²⁰ В българската езикова версия на разпоредбата чл. 118 ДФЕС, както и другите нормативни инструменти като Решение 2011/167/ЕС неправилно е използван терминът „защита,” вместо „закрила.” По-принцип в българските езикови версии на европейските инструменти, регламентиращи интелектуалната собственост, се смесват термините правна закрила на обекти на интелектуалната собственост и защита на правата на интелектуална собственост. Правната закрила се предоставя на патентоспособно изобретение, чрез издаването на защитен документ (патент), а този защитен документ (патентът) удостоверява изключителното право на патентоприетеля върху изобретението. (чл 12, ал. 1 във вр. ал. 2 ЗППМ). Титулярят на правото може да го защитава по административен или съдебен ред. Проф. М. Павлова много точно обяснява разликата между правна закрила и правна защита в патентното право-„закрилата възниква, когато правото признава техническата идея, интелектуалния продукт, който отговаря на определени изисквания, като обект на субективни права за авторите и техните правоприемници.” Вж. **Павлова, Мария. Патентно право на Република България**, издателство Софи-Р. С. 2000; стр. 30; „Докато закрилата възниква като нормална и желана последица от развитието на изобретателските правоотношения, то защитата е свързана с предприемане на правни действия, насочени срещу неправомерни посегателства върху патентите права. Защитата обхваща правните средства, които носителят на нарушеното или заплашеното от нарушение право може да използва, за да осуети, да прекрати, или да санкционира противоправното поведение на патентонарушителя чрез поставяне в действие на държавната принуда.” **Павлова, Мария Изобретателско право на НРБ**, Изд-во СУ „Св. Климент Охридски,” София 1988, с. 191.

²¹ Старата процедура на съвместно вземане на решения се разширява и започва да обхваща и други сфери, като се преименува в обикновена законодателна процедура.

²² COM(2010) 350, 30.6.2010 г.

²³ В българската езикова версия на текста на т. 7 от Преамбюла на Регламента се отбелязва, че не е необходим допълнителен превод, когато *спецификацията на определен Европейски патент с единно действие* е била публикувана в съответствие с чл. 14, ал. 6 от ЕПК. Терминът „спецификация” не е коректен, защото нито ЗППМ, нито българската езикова версия на ЕПК

придружава от доклад за оценка на въздействието²⁴ с анализ на различни варианти на възможните разпоредби за превод и на 2 юли 2010 г. Комисията представя предложението си в Съвета. След внимателен анализ Комисията стига до заключението, че предпочитаният вариант остават разпоредбите относно превода, определени в преразгледаното предложение за Регламент относно патент на Общността от 23 май 2008 г.²⁵ Този езиков режим е опростен, икономически ефективен и води до най-ниски разходи за патентозаявителите, като същевременно гарантира правна сигурност. Този режим се основава на добре функциониращата система на Европейското патентно ведомство и предоставя на заявителите възможност за максимална гъвкавост.

На заседанието на Съвета на 11 октомври 2010 г. няколко държави отбелязват готовност да обмислят възможността, ако не се постигне единодушие в Съвета до края на 2010 г., за създаване на единен патент по механизма на засиленото сътрудничество. На 9 ноември 2010 г. делегациите на Холандия, Швеция, Обединеното кралство, Ирландия и Швеция изпращат писмо до Комисията, в което изразяват своята позиция, че ако езиковият въпрос не се реши на заседанието на Съвета на 10 ноември 2010 г., това означава, че той няма да се реши в обозримо бъдеще и те ще отправят официално писмено искане до Комисията да предложи засилено сътрудничество в тази област. Тъй като държавите членки не успяват да постигнат компромис, на заседанието на Съвета на 25 ноември 2010 г. Холандия и Швеция настояват Комисията да внесе предложение

боравят с термина „спецификация,” докато в целия текст на Регламент 1260/2012 се използва само този термин. В чл. 14, ал 6 от ЕПК се предвижда, че европейските патентни заявки се публикуват на езика на производството. Английската езикова версия на Регламента и ЕПК използват термина „specification,” в смисъл заявка и вероятно този термин е бил некоректно преведен на български език. Наистина според Английско-българския речник, том II на издателство Наука и изкуство, стр. 311 “specification” означава „спецификация, подробности, уточнявания.” Тълкуването на правни норми обаче е дейност по изясняване на действителния им смисъл и съдържание. В случая следва да се отчита нормативната зависимост между ЕПК и двата регламента и да се приложи систематичното тълкуване на двата акта. Нещо повече подобна непоследователност *не* се наблюдава в другите езикови версии на регламента. Във френската езикова версия на ЕПК и на Регламента се използва терминът “le fascicule”, в немската езикова версия на същите нормативни инструменти отново се използва единна терминология – „die Patentschrift.” Изложеното показва, че непоследователната терминология е характерна само за българската езикова версия на регламента.

²⁴ SEC(2010) 796

²⁵ Документ на Съвета 9465/08.

за уредяването на засилено сътрудничество относно бъдещия патент на ЕС. Основната пречка пред създаването на единен патент, който да действа на територията на всичките 27 държави членки, е невъзможността да се постигне единодушие в Съвета по отношение на езиковия режим. Комисията изразява становище, че е възможно да се започне процедура за засилено сътрудничество относно бъдещия патент на ЕС²⁶ и на 14 декември 2010 г. тя официално предлага формата на засилено сътрудничество за създаването на единен режим на патентна закрила в ЕС, т.е. създаване на патент на ЕС, валиден само за част от държавите членки.²⁷

На 14 февруари 2011 г. се провеждат обсъждания в Парламента и на 15 февруари 2011 г. Европейският парламент одобрява засиленото сътрудничество с 471 „за“ на 160 гласа „против“ и 42 „въздържали се“.²⁸ Парламентът на практика дава своето одобрение за вземане на решение на Съвета. След като получава съгласието на Европейския парламент, Съветът на 10 март 2011 г. в състав

²⁶ С влизането в сила на 1 май 1999 г. на Договора от Амстердам, се въвеждат съществени изменения на ДЕС и ДЕО. Благодарение на него се реструктурира ДЕО и се създава възможност интеграционните процеси да се провеждат на етапи, т.е. част от държавите по тяхна преценка да задълбочават интеграционните процеси по между си (да засилват сътрудничеството по между си), а други да забавят темпото на интеграция по свое желание. Възможностите за учредяване на засилено сътрудничество се разширяват с Договора от Ница в сила от 26 февруари 2001 г. и с Договора от Лисабон в сила от 1 декември 2009 г. Правните основания за учредяването на такова сътрудничество са налице, в случай че са изпълнени кумулативно няколко условия, заложили в разпоредбите на чл. 20 ДЕС и чл.чл. 326 и 329 ДФЕС. На първо място това сътрудничество не попада в изключителната компетентност на Съюза (чл. 20, пар. 1, изр. 1 ДЕС), но учредяването му благоприятства постигането на целите на Съюза, защото допринася за по-доброто функциониране на вътрешния пазар (чл. 20, пар. 1 изр. 2). Тази цел е набелязана в чл. 118 ДФЕС, т.е. засиленото сътрудничество е в съответствие с първичното право на ЕС (чл. 326, пар. 1). На заседанието на Съвета от 10 декември 2010 г. бе потвърдено, че съществуват непреодолими трудности, поради които постигането на единодушие е невъзможно в конкретния момент и в близко бъдеще. Не на последно място желанието за установяване на засилено сътрудничество е изразено от повече от 9 държави членки, каквото е условието съгласно чл. 20, пар. 2 ДЕС. Поради изложените причини създаването на патент на ЕС, който да има действие на територията на всичките 27 държави членки е цел, която не може да се постигне в разумен срок. Следователно засиленото сътрудничество се предприема като крайна мярка (изискването на чл. 20, пар. 2 ДЕС). Вж. по-подробно Обяснителния меморандум към Решение 2011/167/ЕС на Съвета от 10 март 2011 г.;

²⁷ Предложение за разрешаване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила—СОМ (2010) 790.

²⁸ Законодателна резолюция на Европейския парламент от 15 февруари 2011 г. относно проекта на решение на Съвета за разрешаване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила (05538/2011 – С7-0044/2011– 2010/0384(NLE))

конкурентоспособност приема предложението за решение за разрешаване на засиленото сътрудничество в областта на създаването единна патентна закрила.²⁹

Патентът на ЕС, приет по механизма на засиленото сътрудничество, има своите несъмнени предимства, и той се подкрепя от всички държави членки, без Испания и Италия, защото с един защитен акт патентозаявителят ще получи закрила на територията на 25 държави. По данни на Европейската комисия (актуални към декември 2012 г.), ако дадено физическо или юридическо лице заявява патент за свое изобретение във всички 27 държави членки на ЕС, то това начинание ще му струва приблизително €36 000, като приблизително €23 000 ще са разходи за преводи и за патентно представителство. От друга страна издаването на патент за изобретение в САЩ възлиза на скромната сума от €1 850, поради което той е достъпен за малките и средните предприятия, за индивидуалните изобретатели и за научните организации.³⁰ След присъединяването на Република България към ЕС през 2007 г. тя заема активна позиция, като подкрепя идеята за засилено сътрудничество. Комисията изразява становище, че след като се създаде новият режим на закрила по механизма на засиленото сътрудничество издаването на Единен Европейски патент ще струва на заявителя около €5 000, което е значително намаляване на таксите.

Испания и Италия заемат крайно отрицателна позиция относно решението да се учреди засилено сътрудничество по отношение на единната патентна закрила в ЕС. Тези две държави считат, че с решението да се създаде единен патент по

²⁹ Решение 2011/167/ЕС на Съвета от 10 март 2011 г. за разрешаване на засиленото сътрудничество в областта на създаването единна патентна закрила; ОВ L 76, 22.3.2011 г., стр. 53—55; Съгласно Решение 2011/167/ЕС на Белгия, България, Чешката република, Дания, Германия, Естония, Ирландия, Гърция, Франция, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Унгария, Малта, Нидерландия, Австрия, Полша, Португалия, Румъния, Словения, Словакия, Финландия, Швеция и Обединеното кралство бе разрешено да установят засилено сътрудничество помежду си в областта на създаването на единна патентна закрила.

³⁰ Цитираните данни са актуални към 15 декември 2012 г. и са от „The EU’s unitary patent — Yes, ja, oui, no, no,” публикувана в The Economist, достъпна на: <http://www.economist.com/news/business/21568436-after-40-years-trying-europe-has-unified-patent-system-sort-yes-ja-oui-no-no>

механизма на засиленото сътрудничество противоречи на принципа за езиково разнообразие и езикова равнопоставеност в ЕС, т.е създава се дискриминационен от тяхна гледна точка езиков режим. Според тях засиленото сътрудничество относно Единния Европейски патент ще подкопае свободата на конкуренцията в Съюза и ще се отрази негативно върху единния пазар, тъй като той се сегментира по този начин. На 3 юни 2011 г. Кралство Испания подава иск срещу Съвета на Европейския съюз за отмяна на Решение 2011/167/ЕС на Съвета от 10 март 2011 г., за разрешаване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила (дело C-274/11). На 10 юни 2011 г. Италианска република също подава иск срещу Съвета на Европейския съюз за отмяна на посоченото решение (дело C-295/11).³¹ Делото е все още висящо пред Съда на ЕС, но генералният адвокат Ив Бот представя своето заключение по съединените дела C-274/11 и C-295/11 на 11 декември 2012 г. Той предлага на Съда на ЕС да отхвърли исквете на Кралство Испания и Италианската република, защото счита, че въпросът за езиковия режим не е определящо условие за валидността на решението за установяване на засилено сътрудничество.

В т о р и я т с п о р е н в ъ п р о с , п о к о й т о
д ъ р ж а в и т е ч л е н к и н е м о г а т д а с е
д о г о в о р я т е с в ъ р з а н с ъ с с ъ з д а в а н е т о н а
е д и н н а с и с т е м а н а п а т е н т н о
с ъ д о п р о и з в о д с т в о . Т о з и п р о б л е м
в ъ з н и к в а о щ е п р и с к л ю ч в а н е т о н а 1 5 д е к е м в р и

³¹ В петитума на исквата си молба Испания твърди, че с приемане на оспорваното решение за установяване на засилено сътрудничество на първо място Съветът извършва злоупотреба със своята власт, както и че нарушава правораздавателната система в Съюза и че самото решение е в нарушение на първичното право на ЕС (чл. 20, пар. 1 ДЕС, чл.чл. 326-327 ДФЕС). Испания и Италия считат, че решението не е крайна мярка, а е можело да се постигне единодушие, както и че формирането на такова сътрудничество не само пречи на засилването на интеграционните процеси, а дори препятства свободната търговия между държавите членки и е дискриминационно по отношение на Испания и Италия.

1989 г. на Люксембургско споразумение относно патента на Общността³², което включва и Протокол за уреждане на споровете относно нарушението и валидността на патентите на Общността, който е неразделна част от споразумението. На практика се предвижда усложнена комбинация от съдилища, които да разглеждат и решават патентни спорове. Държавите съдоговорителки посочват на своя територия ограничен брой съдилища на първа и втора инстанция, т.н. патентни съдилища на Общността. Обжалването на решенията им се извършва пред специализиран Общностен орган — Общ апелативен съд. Тази система от юрисдикции има две основни несъвършенства, поради което така не влиза в сила. На първо място патентните дела се оскъпяват и стават непосилни за малките и средни предприятия. На второ място, Протоколът предвижда два варианта за оспорване на валидността на един патент. Първият начин е да се предяви иск пред специализиран отдел на Европейското патентно ведомство, а вторият е в започнато дело за нарушение на Общностен патент да се предяви насрещен иск за недействителност на процесния патент от ответника по иск за нарушение. В последния случай е съществувала възможност даден съд в държава членка, т.е. национален правораздавателен орган да обяви за недействителен патент за изобретение, валиден на територията на цялата Общност. За много държави такава възможност създава правна несигурност и според много автори този текст на Протокола е една от причините Люксембургското споразумение от 1989 г. да не се ратифицира от достатъчно държави членки и да не влезе в сила. Впоследствие се предлагат още няколко варианта за уреждане на проблема с патентното съдопроизводство в Общността, като по особено внимание заслужава предложението от 2009 г.

На 20 март 2009 г. Комисията на Европейските общности отправя Препоръка към Съвета да упълномощи Комисията да започне преговори за приемане на Споразумение за създаване на единна система за

³² Agreement relating to Community patents , Luxembourg on 15 December 1989 (Official Journal L 401 , 30/12/1989 P. 0001 – 0027)

патентно съдопроизводство.³³ Комисията предлага да започне преговори с цел сключване на споразумение между ЕС, нейните държави членки и други държави, които са страни по ЕПК от 5 октомври 1973 г., за създаване на единна система за патентно съдопроизводство. Създадената в рамките на единната система за патентно съдопроизводство съдебна структура би била компетентна по отношение на съществуващите европейски патенти и на бъдещите патенти на ЕС.

През юли 2009 Съветът на ЕС се обръща към СЕС с молба да постанови становище относно съвместимостта на учредителните договори с проекта за Споразумение за патентен съд, компетентен по делата за Европейски патенти, съгласно разпоредбите на ЕПК и за патентите на ЕС³⁴. С това споразумение се предвижда учредяването на правораздавателен орган, който представлява специален вид патентен съд с изключителна компетентност по искове за

³³ Recommendation from the Commission to the Council to Authorize the Commission to Open Negotiations for the Adoption of an Agreement Creating Unified Patent Litigation System, SEC(2009), 330 final, Brussels 20.3.2009

³⁴ Важно е да се отбележи, че правителствата на почти всички държави членки депозират становища по делото, главно като излагат свои съображения относно съвместимостта или несъвместимостта на проекта за споразумение с първичното право на Съюза, предлагат се възможни изменения на проекта. Република България не депозира свое становище, в което да отразява позицията си по изложенияте въпроси, въпреки че дори Румъния представя становище. По подробен коментар относно съображенията на различните държави членки относно съвместимостта и несъвместимостта на проекта за споразумение с договорите и предложенията за изменение на проекта вж. **Манева, Веселина**. *Лисабонският договор и прилагане на правата на интелектуална собственост*, сп. Правна мисъл, бр. 3/2012, стр. 63-65

нарушение, за обявяване на недействителност и др. иски³⁵ относно традиционните европейски патенти по Европейската патентна конвенция и на патентите на ЕС. Съдът включва Първоинстанционен съд, който се състои от централно отделение и местни и регионални отделения и Апелативен съд, който да разглежда и решава жалби срещу решенията на първоинстанционния съд. Споразумението се предвижда да бъде международен договор, сключен между държавите членки на ЕС и други договарящи се държави по ЕПК, които не са членки на ЕС. На 8 март 2011 г. Съдът на Европейския съюз представя своето становище³⁶ относно предложението за създаване на правораздавателен орган, компетентен по делата за Европейски патенти, съгласно разпоредбите на Европейската патентна конвенция и за патентите на ЕС. Той приема, че предвидената система не е съвместима с разпоредбите на ДЕС иДФЕС

Една от основните пречки, посочени от Съда на ЕС, е възможността държавите извън ЕС да участват в проекта за споразумение, тъй като това би довело до невъзможност да се гарантира пълната ефективност на правото на Съюза в същата степен, както в решенията на националните съдилища на държавите членки. Като се съобразяват със становището на Съда и след оценка на няколко възможности, държавите членки изменят първоначалния проект, като включват гаранции, за да се осигури съвместимост на бъдещата система за съдебни спорове с първичното право на Съюза. Те одобряват създаването на Единен патентен съд чрез сключване на споразумение между тях, извън институционалната рамка на ЕС и с изключване на участието на трети държави.³⁷

³⁵ Съдът има много широк обхват на изключителната компетентност — той правораздава по иски за действително нарушение, заплаха от нарушение на патенти, сертификати за допълнителна закрила и др. форми на закрила, иски с предмет установяване на липсата на нарушение, искания за временни и защитни мерки, иски за обявяване на патенти за недействителни, иски за обезщетения, произтичащи от временната закрила, предоставена от датата на публикация на заявката, иски за установяване на правото на преждеползване, иски за налагане или прекратяване на действието на принудителна лицензия по отношение на патента на ЕС и др.

³⁶ ОВ L 211, 16.7.2011 г. стр. 2.

³⁷ Вж. Дългият път към единна патентна закрила в Европа, информационен документ на Патентното ведомство, достъпен на: http://www.bpo.bg/images/stories/updates/unitary_patent_final.pdf

Ц е л т а е с ъ с к л ю ч в а н е н а м е ж д у н а р о д н о с п о р а з у м е н и е д ъ р ж а в и т е ч л е н к и н а Е С д а с љ з д а д а т Е д и н е н п а т е н т е н с љ д , к о й т о д а е к о м п е т е н т е н п о и с к о в е т е о т н о с н о в а л и д н о с т т а и / и л и н а р у ш е н и е т о н а Е д и н н и я Е в р о п е й с к и п а т е н т .³⁸ П р е г о в о р и т е с а п р о д љ ж и т е л н и и в ъ п р о с љ т , п о к о й т о н а й - т е ж к о с е п о с т и г а к о н с е н с у с е о т н о с н о с е д а л и щ е т о н а ц е н т р а л н о т о о т д е л е н и е н а П ъ р в о и н с т а н ц и о н н и я п а т е н т е н с љ д о т Е д и н н и я п а т е н т е н с љ д .

След сложни междуинституционални преговори Съветът предлага компромисен текстови вариант на регламента относно осъществяването на засиленото сътрудничество на 10 декември 2012 г. и той се обсъжда и гласува с положителен вот в Парламента на 11 декември 2012 г. Европейският комисар по вътрешния пазар Мишел Барние заявява след положителния вот в Парламента, че от 40 г. Европа се стреми да създаде европейски патент. Според него това е един истински успех за конкурентоспособността, за растежа и трудовия пазар."³⁹

На 17 декември 2012 г. Съветът на Европейския съюз приема двата регламента – Регламент (ЕС) № 1257/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила⁴⁰ и Регламент (ЕС) № 1260/2012 на Съвета от 17 декември 2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на

³⁸ Draft Agreement on a Unified Patent Court and draft Statute (Council doc. 16741/11; Council doc. 14268/12 of 27 Sep. 2012; Council doc. 14750/12 of 12 October 2012)

³⁹ Изказването на комисаря Мишел Барние е публикувано в статията „Европарламентът одобри единния европейски патент“ от 11 декември 2012 г. в електронното издание на вестник „Дневник“ достъпно на: http://www.dnevnik.bg/evropa/evropeiski_parlament/novini_za_ep/2012/12/11/1966016_evroparlamentut_odobri_edinnia_evropeiski_patent/?ref=rss [статията е прегледана на 7 януари 2013 г.]

⁴⁰ ОВ L 361, 31.12.2012 г., стр. 1—8

създаването на единна патентна закрила по отношение на приложимите правила за превод.⁴¹

Освен двата посочени регламента законодателният пакет от мерки включва още и сключването на международно споразумение за създаване на Единен патентен съд. Споразумението относно Единния патентен съд се сключва от 24 държави членки на 19 февруари 2013 г.⁴² Италия първоначално се противопоставя на идеята за създаването на Единен патентен съд, но въпреки това подписва споразумението, докато Полша първоначално заявява желанието си за участие в създаването на Единен Европейски патент под формата на засилено сътрудничество, но впоследствие отказва да стане страна по споразумението за Единния патентен съд. Испания категорично отказва да участва в преговорите. От името Република България на 5 март 2013 г. постоянният ни представител към Европейския съюз Димитър Цанчев подписва Споразумението относно Единния патентен съд.

Това международно споразумение се сключва между държавите членки извън институционалната рамка на ЕС и след подписването му то трябва да се ратифицира от националните парламенти. За да влезе в сила това споразумение трябва да го ратифицират най-малко 13 държави членки, включително Обединеното кралство, Германия и Франция. Прилагането на двата приети регламента, приети на 17 декември 2012 г., ще започне от датата на влизане на Споразумението за Единния патентен съд. Счита се, че ако ратификационните процедури приключат до 1 ноември 2013 г., то първите Европейски патенти с единно действие могат да станат реалност през април 2014 г.⁴³ Въпреки тази

⁴¹ ОВ L 361, 31.12.2012 г., стр. 89—92

⁴² Това са Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Обединеното кралство, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Чехия, Швеция

⁴³ **Standeford, D.** *EU Patent, Patent Court Could Finally Be Approved In Coming Weeks*, Intellectual Property Watch, 20 November 2012;

оптимистична прогноза, Клаус Хайнер Лене от Европейската народна партия заяви: „Изчакайте да видим какво ще стане, преди да отваряме шампанското!“⁴⁴

2. Нормативно-йерархична структура на новосъздадения режим на закрила върху патента на ЕС.

Единният Европейски патент се създава на основание чл. 118 от ДФЕС, който предвижда възможност за установяването на мерки за създаването на Съюзна правна уредба, която да урежда закрилата върху обекти на интелектуалната собственост, включително патентната закрила. Режимът на патентна закрила се формира с приемането на няколко нормативни инструмента, два от които са актове на вторичното право на ЕС— Регламент (ЕС) № 1257/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила и Регламент (ЕС) № 1260/2012 на Съвета от 17 декември 2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила по отношение на приложимите правила за превод.

От друга страна, както е отбелязано в Преамбюла на Регламент (ЕС) № 1257/2012, същият представлява специално споразумение по смисъла на чл. 19 от Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост от 1883 г.⁴⁵

⁴⁴ Изказването на Клаус Хайнер Лене е цитирано от Националното сдружение на адвокатите, които работят в областта на индустриалната собственост във Франция (Compagnie Nationale des Conseils en Propriété Industrielle (CNCPI). В информационен документ на английски език със заглавие „EU patent: new proposal could mean final agreement is close“ от 20 ноември 2012 г. достъпен на: http://www.cncpi.fr/fckupload/File/ACTUALITES/2012_11_20_PRelease_EParliament_EU%20patent%20new%20proposal%20could%20mean%20final%20agreement%20is%20close.pdf

⁴⁵ Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост от 20 март 1883 г., Ревизирана в Брюксел на 14 декември 1900 г., във Вашингтон на 2 юни 1911 г., в Хага на 6 ноември 1925 г., в Лондон на 2 юни 1934 г. и в Лисабон на 31 октомври 1958 г. Ратифицирана с Указ № 633 на Президиума на Народното събрание от 2 септември 1965 г. - ДВ, бр. 75 от 24 септември 1965 г. Обн., ДВ, бр. 75 от 24 септември 1965 г. България е ратифицирала и последната най нова редакция на конвенцията — Стокхолмска редакция с Указ № 4 на Президиума на Народното събрание от 8 януари 1970 г., обн., в ДВ бр. 5 от 1970 г.

специално споразумение по смисъла на чл. 142 на ЕПК и договор, предвиждащ издаването на регионални патенти по смисъла на 45, ал. 1 от Договора за патентно коопериране (ДПК).⁴⁶ Процедурата по ДПК се съчетава лесно с тази по ЕПК, а Европейското патентно ведомство действа и като Международен проучвателен орган и като Международен орган по предварителна експертиза. Т.е. Европейското патентно ведомство като орган на регионална междуправителствена организация се включва в структурата на ДПК, която представлява една универсална междуправителствена организация.⁴⁷ След влизане в сила на двата регламента и споразумението относно единния патентен съд ще бъде възможно по процедурата на ДПК да бъде заявяван Европейски патент с единно действие.

Особено важна е нормативната връзка между ЕПК и Съюзната патентна закрила, формирана по механизма на засиленото сътрудничество, прието с посочения Регламент (ЕС) № 1257/2012. На практика се осъществява изначално предвижданата ситема на закрила на две равнища. Още през 1969 г. е разработен Меморандум за създаване на Европейска система за издаване на патенти, който обяснява необходимостта от две конвенции, едната от които да уреджа процедурата по издаването на патенти в неограничен брой европейски държави, а другата да регламентира само патента на Общността (вече ЕС)⁴⁸ и да бъде специална по отношение на Голямата конвенция. Европейският съюз успя да реализира тази цел едва в наши дни посредством сложна комбинация от нормативни инструменти — два източника на вторичното право на ЕС и

⁴⁶ Договорът за патентно коопериране (ДПК) се подписва на дипломатическа конференция, проведена от 25 май до 19 юни, във Вашингтон, САЩ. Самият договор се сключва на 17 юни 1970 г., а Правилата към него се подписват на 19 юни и е обявено, че споразумението е отворено за подписване до края на 1970 г. Той влиза в сила едва на 24 януари 1978 г. между 18 държави членки. Договорът за патентно коопериране е ревизиран на 28 септември 1979 г. и на 3 февруари 1984 г. Ратифициран с Указ № 2933 от 27 септември 1979 г. на Държавния съвет на НРБ, обн. в ДВ, бр. 77 от 1983 г., в сила по отношение на нашата страна от 21 май 1984 г. При ратификацията НРБ е направила резерва, че не се счита за обвързана от разпоредбата от договора, отнасяща се до задължителната юрисдикция на международния съд.

⁴⁷ **Марков, Е.** *Договорът за патентно коопериране (PCT)*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски,” С. 1995 г. стр. 124

⁴⁸ Memorandum on the Setting up of a European System for the Grant of Patents, достъпен на английски език на: <http://www.suepo.org/public/background/singer.pdf>

международно споразумение относено Единния патентен съд. Всъщност по отношение на ЕПК, Регламент (ЕС) № 1257/2012 се явява специално споразумение, което само я допълва като създава специален вид единна патентна закрила. Съгласно разпоредбата на чл. 3 параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1257/2012 една от основните характеристики на Европейския патент с единно действие е неговият единен (унитарен) характер по отношение всички държави участнички в засиленото сътрудничество. Следователно европейският патент се съотнася към Европейския патент с единно действие като общно към частно (европейският патент с единно действие е вид европейски патент). Европейският патент с единно действие се приближава повече до патентите, издадени по национален ред.

На следващо място извън институционалната рамка на ЕС 24 държави участнички в засиленото сътрудничество⁴⁹ и Италия сключват Споразумението за Единния патентен съд 19 февруари 2013 г. В приложното поле на споразумението, съгласно разпоредбата на чл. 3 попадат всички действащи към момента на влизане на споразумението в сила европейски патенти, заявки за европейски патенти, които все още са в процес на разглеждане към момента на влизане на споразумението в сила или които са подадени след дата на влизането му в сила, Европейски патенти с единно действие и сертификати за допълнителна закрила, издадени за закрилян с патент продукт.

Но в ЕС в момента действа Общностен инструмент — Регламент № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година от 22.12.2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела. т.н. Регламент Брюксел I).⁵⁰ Този акт на вторичното право на ЕС установява

⁴⁹ Полша първоначално заяви желание за участие в засиленото сътрудничество, но не сключи Споразумението за единния патентен съд, поради отрицателната реакция на патентните адвокати и възникналата в тази връзка необходимост от допълнителни разговори и спазването на други формалности преди тя да се присъедини към споразумението. Тя заяви намерението си на по-късен етап да сключи и ратифицира посоченото съглашение.

⁵⁰ В момента в държавите членки на ЕС действа Регламент 44/20001 или т.н. Регламент Брюксел I от 22 декември 2000 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, първа публикация ОВ, серия L, бр. 12 от 16 януари 2001 г., специално българско издание: глава 19 том 03 стр. 74 – 96; От 10 януари 2015 г. ще влезе в сила Регламент (ЕС) № 1215/2012 от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (преработен текст) и ще отмени Регламент

правилата за определянето на компетентността на съдилищата по международни граждански и търговски дела в рамките на ЕС. Следователно приложното му поле с оглед на материята се определя едновременно от наличието на две условия 1. искът следва да се отличава с международен характер и 2. предметът му следва да е в областта на гражданското и търговското право.⁵¹ Съдебните спорове относно права върху патенти, издадени по реда на ЕПК и относно права върху Европейски патенти с единно действие, които се предвижда да възникнат след влизането в сила на Регламенти 1257/2012 и 1260/2012 като общо правило отговарят на посочените две условия, но с новото международно споразумение се формира специализиран съд, който да бъде изключително компетентен по иски, чийто предмет е изчерпателно определен в разпоредбата на чл. 32 от споразумението. Въпреки че част от тези дела са в предметния обхват на търговските дела, съгласно принципите на йерархия на нормативните актове „*lex specialis derogat legi generali*“. Споразумението за създаване на Единен патентен съд е специално споразумение по отношение на Брюксел I и дерогира нормите на общия регламент Брюксел I по отношение на компетентността по исковете, уредени в споразумението. *Ratio legis* на една такава уредба е да се избегне възможността да се получи противоречива практика по патентни спорове и да се предотврати максимално възможността за *forum shopping*.

Важно е да се изясни как се съотнася разпоредбата на чл. 22, пар. 4 от Регламент Брюксел I, и разпоредбата на чл. 32 на Споразумението. Съгласно чл. 22, пар. 4 без да се засяга компетентността на Европейското патентно ведомство, предвидена по силата на разпоредбите на ЕПК, съдилищата на всяка една държава членка имат изключителна компетентност по дела относно регистрацията⁵² и

44/2001. По същество разпоредбата относно изключителната компетентност на националните съдилища по спорове относно нарушението и действителността на национални патенти и такива, издадени по реда на ЕПК не е изменена, но е преномерирана и се съдържа в чл. 24, пар. 4.

специално българско издание: глава 19 том 3 стр. 74 – 96;

⁵¹ **Тодоров, Т.** Международното частно право. Европейският съюз и Република България”, второ издание, София 2009; с. 85

⁵² Текстът на Регламента не е коректен. Патентите за изобретения не подлежат на регистрация. Регистрират се другите обекти на индустриалната собственост, например търговските марки, промишлените дизайни и полезните модели. Патентът представлява защитен документ (титул) и се

действителността за всеки един европейски патент, издаден по реда на ЕПК за конкретната държава членка. От друга страна чл. 32, ал. 1, б. „г” и „д” от Споразумението урежда, че Единният патентен съд е компетентен по исковите за обявяване на недействителност на патенти и на сертификати за допълнителна закрила и по насрещни искове за обявяване на недействителност на патенти и на сертификати за допълнителна закрила. В приложното поле на разпоредбата са включени както искове относно европейски патенти, издадени по реда на ЕПК, така и Европейски патенти с единно действие. Исковите за обявяване на недействителност са единствените възможни законови способи за оспорване на „действителността” на патентното право, следователно по отношение на тях нормата на чл. 32, ал.1, б. „г” и „д” дерогират уредбата на изключителната компетенция по чл. 22, пар. 4 по отношение на исковите с предмет установяване на действителността на европейски патенти, издадени по реда на ЕПК, така и на Европейски патенти с единно действие.

Споразумението относно Единния патентен съд предвижда, че субсидиарно се прилагат разпоредбите на националните законодателства. Така например Единният патентен съд не е компетентен по искове за установяване на действителния изобретател (чл. 60 ЗПРПМ), исковите за установяване дали дадено изобретение е служебно (чл. 61 във вр. с чл. 15 от ЗПРПМ), искове за установяването на размера на възнаграждението при налагане на принудителна лицензия (чл. 66 ЗПРПМ) и др. Важно е да се отбележи, че СЕО (вече СЕС) в

издава за изобретения, които отговарят на определени признаци и са обявени за патентоспособни. Тоест изобретението може да се заяви на патентоване, ако отговаря на определени критерии за патентоспособност. Като цяло в Европа, благодарение на Страсбургската конвенция за унифициране на някои материално правни въпроси на патентите за изобретения от 27 ноември 1963 г., ЕПК и ДПК материята на патентоспособността е напълно унифицирана до началото на 80-те години. България осъществява реформа в патентното си право малко по-късно през 1993 г., когато НС приема Закона за патентите, с който се отменя действащия до тогава Закон за изобретенията и рационализациите. За разлика от ЗИР, където обект на закрила е било изобретението, дефинирано по пет признака, действащата в момента уредба предвижда закрила само на патентоспособните изобретения, които отговарят на три признака — новост, изобрететелска стъпка и промишлена приложимост. По-подробно относно реформата в нашето патентно право вж. **Ескенази, Илко, Законът за патентите**, СП, кн. 2, 1993 г., стр. 8-9

своето решение по дело C-288/82⁵³ постановява, че правилата за изключителна компетентност по чл. 22, пар. 4 на Регламент Брюксел I, (предишен чл. 16 (4) от Брюкселската конвенция) не се прилагат при спорове между работник и работодател относно служебно изобретение, (т.е. изобретение, за което е подадена заявка за издаване на патент или за вече патентовано изобретение), когато спорът е за правата им върху патентованото (заявеното за патентноване) изобретение и тези права произтичат от уговореното в трудовия договор.

3. Обща характеристика на единния Европейски патент.

С регламента за създаване на единна патентна закрила се възлага на Европейското патентно ведомство правомощието да издава Единния Европейски патент, който ще има действие на територията на държавите участнички в засиленото сътрудничество. С новата наднационална правна уредба се делегират на ЕПВ редица административни функции — например вписване на единните патенти в регистъра, прехвърляне на правата върху такива патенти, събиране и разпределяне на таксите за поддържането на действието на патентите и др. Важно е да се отбележи, че Европейският патент с единно действие, създаден по механизма на засиленото сътрудничество, се предвижда да е достъпен за лица от държавите членки, които не участват в засиленото сътрудничество.

Единният Европейски патент представлява още една допълнителна възможност за предприемачите за по-адекватна закрила на техните изобретения с оглед на функционирането на вътрешния пазар. Икономическите оператори ще имат право на избор – да заявят патент за изобретение по национален ред пред националното патентно ведомство на дадена държава членка, да заявят патент по реда на ЕПК в произволен брой държави съдоговорителки по конвенцията, да заявят патент с единно действие на територията на държавите участнички в засиленото

⁵³ Решение на Съда Дело C-288/82 от 15 ноември 1983 г. с предмет искане за преюдициално заключение по тълкуване на разпоредбите на чл 19 и чл 16 (4) от Брюкселската конвенция от Hoge Raad – Нидерландия в производство по дело Ferdinand M.J.J. Duijnstee срещу Lodewijk Goderbauer.

сътрудничество или да комбинират например патент с единно действие на територията на държавите участници в засиленото сътрудничество и патент, издаден по реда на ЕПК за останалите държави, които не участват в засиленото сътрудничество, например Испания и Италия, евентуално Полша, ако не подпише споразумението. Последният вариант предоставя възможност на предприятията на получат закрила на територията на целия Съюз и да извършват безпрепятствено стопанска дейност в рамките на целия вътрешен пазар. Всеки предприемач, който желае да получи закрила за изобретението си има право на избор каква от посочените стратегии да предприеме.

След влизането в сила на Регламенти 1257/2012 и 1260/2012 и на международното споразумение относно Единния патентен съд ще се създаде закрила върху Европейски патент с единно действие на територията на държавите участници в засиленото сътрудничество. Тази закрила ще се припокрива териториално със закрилата, създадена по силата на българското законодателство. Нормите на българското законодателство, регулиращи закрилата на патентите за изобретения, имат национално действие, докато тези, регулиращи Единния Европейски патент имат действие на територията на всички държави членки на засиленото сътрудничество, т.е. по-голямата част от ЕС и имат наднационално действие. Всеки един от тези два правни режима — националният и този, уреждащ Европейския патент с единно действие, си има отделна нормативна база, създадена от различни законодателни органи, администрират се от различни изпълнителни и съдебни органи, но трябва да функционират в тясно сътрудничество. На практика патентът с единно действие замества нуждата от получаването на закрила във всяка държава-участничка в засиленото сътрудничество по отделно.

4. Предимства на европейския патент с единно действие в сравнение с европейските патенти, заявени по реда на ЕПК

Няколко са съществените предимства на Европейските патенти с единно действие, в сравнение с действащата в момента система за издаване на европейски патенти по реда на ЕПК. Първата разлика е свързана с необходимостта от превод на патентната документация. След издаването на традиционния европейския патент по ЕПК, той не придобива действие автоматично в различните посочени държави, а следва т.н. процедура по валидизиране, която е почти еднаква в различните държави и е свързана с превод на официалния език на съответната държава на наименованието на изобретението, описанието и претенциите и заплащане на такса за публикация. В нашия ЗПРПМ тази процедура се урежда в чл. 72 ал. 1-6.⁵⁴ В случай че патентопридетелят не изпълни посочената процедура неговият европейски патент не поражда действие на българска територия.

От друга страна Европейският патент с единно действие, създаден чрез инструментите на вторичното право на ЕС по механизма на засиленото сътрудничество се предвижда да поражда действие, без да е необходима такава процедура по валидизиране. Съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1260/2012 на Съвета от 17 декември 2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила по

⁵⁴ Чл. 72в. (1) Европейски патент, в който е посочена Република България, предоставя на патентопридетеля от датата на съобщението за издаването му в европейския патентен бюлетин правата по този закон, ако в тримесечен срок от тази дата се представи превод на описанието и претенциите на български език в три екземпляра и се плати такса за публикация. (2) Преводът съгласно ал. 1 трябва да съдържа наименованието на изобретението, описанието, включително чертежи, когато е необходимо, и патентните претенции. (3) Преводът се подава заедно с данни за притежателя на патента, номера на заявката за европейски патент, номера на публикацията на европейския патент, номера и датата на европейския патентен бюлетин, в който е направено съобщението за издаване на патента. (4) Патентното ведомство прави съобщение в официалния бюлетин за получения превод и публикува превода на европейския патент на български език. (5) Разпоредбите на този член се прилагат и когато описанието и патентните претенции на европейския патент са изменени в производство по възражение съгласно чл. 102, ал. 3 от конвенцията. (6) Европейският патент няма действие на територията на Република България от датата на подаване на заявката, ако в срока по ал. 1 преводът съгласно ал. 1 и 5 не е представен и/или таксата за публикация не е заплатена, или не са изпълнени изискванията на ал. 2 и 3 и недостатъците не са отстранени в двумесечен срок от уведомяването на Патентното ведомство.

отношение на приложимите правила за превод на европейските патенти с единно действие, се базира на езиковия режим на ЕПВ, чиито официални езици са английски, френски и немски.

Заявителите, чиито официален език не е сред работните езици на ЕПВ, какъвто е българският например, ще могат да подават своите заявки за патент на всеки от официалните езици на Съюза (включително български език) и разходите за превод от езика на заявката за патент с единно действие на езика на производството на ЕПВ ще бъдат възстановявани на заявителите, чиито официален език е различен от работните езици на ЕПВ, какъвто е случаят със заявките, подадени на български език. Европейският патент с единно действие ще се издава само на един от официалните езици на ЕПВ, както е предвидено в чл 14 от ЕПК. Патентното описание и претенции се публикуват на езика на производството и допълнително се публикува превод на патентните претенции на другите два работни езика на ЕПВ. Предвижда се разработване на система от висококачествени машинни преводи на патентните заявки и на патентните описания, които обаче имат само информационна цел. Само в случай на съдебен спор патентоприетелят е длъжен да предостави необходим ръчен превод на документацията.⁵⁵ След издаването на европейския патент с единно действие, той ще има единен ефект и ще действа във всички държави-участнички в засиленото сътрудничество веднага след издаването му, без да е необходимо да се извършват

⁵⁵ В чл. 6 от Регламента 1260/2012 се предвижда, че за определен период от 12 години от датата на прилагане на регламента, всяка заявка следва да бъде придружена от пълен превод на описанието на патента на английски език, когато езикът в производството е френски или немски, или когато езикът на производството е английски, заявката следва да се придружава от пълен превод на патентното описание на някой от останалите официални езици на Съюза. В посочения 12 годишен период се предвижда да се разработва системата за висококачествен машинен превод на всички официални езици на ЕС. Тази разпоредба е предвидена с цел поне в един преходен 12 годишен период описанията на всички патенти с единно действие да са на разположение на английски език. Преходният период може да бъде прекратен предсрочно по предложение на Комисията.

допълнително никакви преводи и никакви административни процедури по валидизиране в самите държави членки.⁵⁶

На второ място се предвижда Европейският патент с единно действие да може да се прехвърля, обявява за недействителен или действието му да бъде ограничавано или прекратявано само и единствено за целия Съюз, т.е. той е единен по своя характер и действието му не може да се секторира.⁵⁷ Съгласно сега действащата уредба — разпоредбите на ЕПК, след издаването на европейския патент за две или повече държави страни по нея, той „влиза в обсега на местното право,⁵⁸ т.е. след издаването от ЕПВ, той има сила на редовно издаден патент за всяка една от посочените в заявката държави-съдоговорителки и последващите действия на титуляря с патентното право са независими едно от друго в различните държави. Следователно, ако даден титуляр притежава европейски патент, в който е посочил, че търски закрила в България, Германия и Чехия, той ще получи европейски патент, който ще има действие в избраните държави. Патентоприетелят в някакъв момент може да спре да плаща ежегодните си патентни такси в България, поради което действието на патента за изобретението му ще се прекрати само за територията на Република България. Прекратяването на патентната закрила в Република България не влияе на валидността на патента в другите две държави. Аналогично обявяването на даден европейски патент за

⁵⁶ Важно е да се отбележи, че именно големите разходи по валидизирането правят патента, издаден по реда на ЕПК, много скъп. По данни на Европейската патентна организация през последните 15 години се наблюдава следното негативно явление: броят на договарящите държави по ЕПК се увеличи от 17 до 37, но намалява броят на валидизациите в държавите-съдоговорителки. През 2003 г. 95 % от всички издадени от ЕПВ патенти са валидизирани във ФРГ, 80 % -- във Франция, 75 % във Обединеното кралство. От друга страна по-малко от 40% от европейските патенти са валидизирани в другите държави страни по ЕПК. Тези данни са показателни, за факта, че пазарът на ЕС се е разширил, а броят на валидизациите намалява. Това означава, че в посочените няколко държави се концентрират инвестициите в научно-изследователска дейност и инвестициите по внедряване на изобретенията. Всичко това е крайно неблагоприятно за малките държави като България, като слабата патентна активност ще има последващо отрицателно въздействие върху развитието на иновациите в тези държави.

⁵⁷ Единственото изключение от това правило е възможността чрез сключването на лицензионен договор патентоприетелят да преотстъпи срещу възнаграждение изцяло или отчасти на даден лицензополучател правото да използва патентованото изобретение на цялата или на част от територията на участващите в засиленото сътрудничество държави.

⁵⁸ **Саракинов. Г. Патентно право в Република България**, пето преработено и допълнено издание, Издателство Сиби 2010, стр. 157

недействителен в една от държавите (например в Чехия) също не влияе на валидността му в другите избрани държави. Съгласно чл. 138 от ЕПК европейски патент може да бъде обявен за недействителен само по силата на законодателството на дадена държава членка и за територията и на основания, уредени изчерпателно в чл. 138 ал. 1, букви „а” – „д.” Освен това споровете, с предмет патентни нарушения и/или обявяване на патент за недействителен се разглеждат от националните съдебни и административни органи. Различията в националните правни системи водят до сериозни различия в съдебната практика, тоест възможно е в аналогични ситуации при спор с предмет нарушение на патент, решенията на правораздавателните органи съществено да се различават.

След като влезе в сила Споразумението относно Единния патентен съд, този съд ще бъде изключително компетентен по определени спорове с предмет защита на изключителните права, произтичащи от европейски патенти и Европейски патенти с единно действие. Тази изключителна компетентност е разгледана в т. 6 от настоящата разработка. В момента по исковете относно европейски патенти, уредени в чл. 32 от Споразумението относно Единния патентен съд, са компетентни националните правораздавателни органи на държавите страни по ЕПК.

5. Характеристика на Единния патентен съд

С п о р а з у м е н и е т о представлява международен договор от т.н. затворен тип, т.е. ще участват само държави членки на ЕС, но ще се сключи извън институционалната рамка на ЕС. То има сложна ратификационна процедура и ще влезе в сила, когато кумулативно се изпълнят две предпоставки – първата е то да се ратифицира от минимум 13

държави членки, втората е 3 от тези 13 да са Обединеното кралство, Германия и Франция. Прилагането на двата регламента, приети на 17 декември 2012 г. ще започне от датата на влизане в сила на Споразумението относно Единния патентен съд.

Не случайно се подчертава, че три от тринадесетте държави, които е необходимо да ратифицират конвенцията, за да влезе тя в сила, следва да бъдат Федерална република Германия, Обединеното кралство и Франция. По данни Съвета на ЕС от 2007 г. 90% от патентните дела се разглеждат и решават от правораздавателните органи в четири държави — ФРГ, Франция, Обединеното кралство и Холандия. Всяка година се водят около 1500 дела относно европейски патенти. Половината от тях са заведени пред немските патентни съдилища, една трета се разглеждат от френските съдилища, 10% от делата се водят пред съдилищата в Обединеното кралство и Холандия и само 10% във всички останали държави членки.⁵⁹

В Република България също следва да ратифицира Споразумението относно Единния патентен съд. Съгласно разпоредбата на чл. 5, ал. 4 от КРБ международните договори, стават част от вътрешното право на страната, когато са ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България. Съгласно Решение № 7 на Конституционния съд от 7 февруари 1992 г. по дело № 6 от 1992 г.,⁶⁰ за да станат част от вътрешното ни право, международните договори трябва да бъдат ратифицирани по съответния ред, обнародвани в Държавен вестник и влезли в сила за Република България. Така нормите на един международен договор стават част от правовия ред на РБ и пораждат действие на българска територия след като бъде изпълнена посочената процедура и без необходимост те да бъдат възпроизвеждани във вътрешното ни законодателство (това са т.н. самоизпълняващи се конвенционни норми). В случая при конкуренция на норми с различен произход ще се приложат международните, защото те

⁵⁹ **Luginbuehl, Stefan** *Die neuen Wege zur einheitlichen Auslegung des Europaeischen Patentrechts*, GRUR, INT 2010, Heft 2, s. 98-99, Council working document 11622/07;

⁶⁰ ДВ, бр. 56 от 10 юни 1992 г.

дерогират националните на принципа *lex specialis derogate legi generali*. Действащата в момента уредба предвижда, че гражданскоправната и административноправната защита на патентните права се урежда от националното законодателство, а съгласно разпоредбите на Споразумението относно Единния патентен съд, той е компетентен по редица искиове относно европейски патенти, поради което международните норми ще дерогират националните и ще имат предимство пред националните.

Целта на споразумението е учредяването на Единен патентен съд, който да гарантира еднаквото прилагане на патентното право и липсата на противоречива съдебна практика на териториите на държавите членки, участващи в засиленото сътрудничество и Италия. На заседанието на Съвета от 28-29 юни 2012 г. се взема решение относно седалището на Централното отделение на бъдещия Единен патентен съд. Централното отделение ще бъде в Париж и първият му председател ще се излъчи от Франция, като държава домакин на Съда. Предвид силно специализираното естество на съдебните спорове за патенти и необходимостта от поддържане на високи стандарти за качество, тематични подразделения (звена) на Централното отделение ще бъдат установени на две места в Лондон, Обединеното кралство и в Мюнхен, Федерална република Германия.

Съдът в Мюнхен ще е специализиран по патентни дела относно патенти в

областта на инженерните науки (машиностроене, клас F), а този в Лондон по патентни дела в областта на химията и фармацевцията (химия, включително и фармацевтични продукти, клас C (МПК), човешки потребности, клас A). Апелативният съд и Регистърът ще бъдат в Люксембург, център за медиация и арбитраж ще се ситира на две места – в Лисабон (Португалия) и в Любляна (Словения). Центърът за обучение на съдиите ще се учреди в Будапеща (Унгария).

Според повечето политици и патентни специалисти функционирането на един единствен правораздавателен орган, който да разглежда и решава патентните спорове ще спомогне за избягването на т.н. forum shopping и ще допринесе за единството и непротиворечивостта на съдебната практика по патентите спорове. На противоположната позиция застават определени авторитетни автори, специалисти от Института по интелектуална собственост и правото на конкуренция Макс Планк в Мюнхен, ФРГ. Според Р. Хилти, Т. Йегер, М. Лампинг и Х. Улрих създаването на три отделни съдебни органа ще фрагментират патентната съдебна защита и вместо да се постигне единен характер на закрилата, ефектът ще бъде обратен. Закрилата ще се фрагментира както от териториална, така и от материално правна гледна точка.⁶¹

⁶¹Вж. **Hilty, Reto, Jaeger, Thomas, Lamping, Matthias, Ullrich, Hanns.** *The Unitary Patent Package: Twelve Reasons for Concern.* Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law Research Paper No. 12-12

6. Изключителна компетентност на Единния патентен съд

Съгласно разпоредбата на чл. 32 от Споразумението са предвидени случаите на изключителна компетентност на Единният патентен съд. На първо място това са исковете за действително нарушение на патентни права, сертификати за допълнителна закрила⁶² и други форми на закрила, включително насрещни искове за лицензии. Искът за действително нарушение на патентни права по предметния си обхват съвпада с предвидения в чл. 28, ал. 1, т. 1 от нашия ЗППИМ иск за установяване на факта на нарушението, който по своята същност е положителен установителен иск. Предметът на иска е установяването на нарушението. Действащата уредба в Република България предвижда, че споровете с предмет патентно нарушение са граждански по своя характер и са подведомствени съгласно чл. 64, ал.1 ЗППИМ на Софийски градски съд (СГС). В случая няма значение дали е нарушен патент, издаден по национален ред или европейски патент, в който Република България е посочена като страна. Следователно след влизането в сила на Споразумението за единния патентен съд споровете за нарушение на европейски патенти и Европейски патенти с единно действие ще бъдат подсъдни на новосъздадената юрисдикция, а СГС ще остане компетентен само по отношение на патентите, издадени от Патентното ведомство на Република България.

⁶² При изобретения в областта на фармацевтиката и растителната защита общият 20 годишен максимален срок на патентна закрила се оказва недостатъчен, поради необходимостта от продължителни клинични изследвания и лабораторни опити. След като вече съответното лекарство или средство за растителна защита се патентова, то не може да бъде веднага пуснато на пазара за продажба. Необходимо е получаване на разрешение за продажба, което се издва от компетентен държавен орган в определени срокове, но междувременно тече патентната закрила, чийто срок е 20 годишен. Търговската експлоатация на патента започва едва от момента на получаване на разрешението за продажба, а то може да се забави във времето. За да се преодолее това неудобство още най-напред за фармацевтичните патенти за изобретения през 1992 г. в ЕС се приема Регламент 1768/1992 на Съвета от 18 юни 1992 г., с който се въвежда т.н. Сертификат за допълнителна закрила за лекарствени продукти (обн. ОВ. L 182, 1992, стр.1 и сл.), който през 2009 е заменен от кодифицирания Регламент 469/2009 от 6 май 2009 г., обн ОВ L 152, стр. 1 и сл. През 1996 подобна регламентация е въведена и относно патентите за продукти за растителна защита с Регламент 1610/96 на ЕП и Съвета относно създаването на сертификат за допълнителна закрила на продуктите за растителна защита. Срокът на закрилата може да се увеличи до 5 години. Вж. по-подробно **Саракинов. Г. Патентно право в Република България**, пето преработено и допълнено издание, Издателство Сиби 2010, стр. 64-65 и стр. 102-110

На следващо място Единният патентен съд е компетентен по искове за опасност от нарушение на европейски патенти и Европейски патенти с единно действие, сертификати за допълнителна закрила и други форми на закрила и искове за установяване на липсата на нарушение на европейски патенти и Европейски патенти с единно действие. Тези искове не са предвидени като допустими съгласно действащото законодателство в Република България, но в други държави съществуват като правна възможност. Искът за установяване на опасност от нарушение е положителен установителен иск, докато искът за установяване на липсата на нарушение на патенти е отрицателен установителен иск, чийто петитум включва установяването със сила на присъдено нещо липсата на нарушение на патент. При последния се установява един отрицателен факт, за да се внесе яснота, определеност и безспорност в обстановката. De lege ferenda авторът на настоящата разработка предлага в нашето законодателство да се предвиди възможността да се предявяват такива искове и по отношение на патентите, издадени по национален ред, защото след влизането в сила на споразумението титулярите на Европейските патенти с единно действие и традиционните европейски патенти ще притежават повече възможности за граждансоправна защита на изключителното си право в сравнение с тази, уредена по национален ред.

На следващо място е важно да се разгледа изключителната компетентност на Единния патентен съд по искове за обявяване на недействителност на европейски патенти и Европейски патенти с единно действие и на сертификати за допълнителна закрила и по насрещни искове за обявяване на недействителност на европейски патенти и Европейски патенти с единно действие и на сертификати за допълнителна закрила. Сега действащата в Република България уредба (чл. 55, ал. 2, т. 1) предвижда, че исканията за обявяване на недействителност на издаден патент се разглеждат по административен ред от отдела по спорове на Патентно ведомство (ПВ). Съгласно чл. 138 от ЕПК европейски патент може да бъде обявен за недействителен само по силата на законодателството на дадена държава членка и за територията и на основания, уредени изчерпателно в чл. 138, ал. 1, букви „а” – „д” от ЕПК. Решението на отдел „Спорове,” се утвърждава от председателя на ПВ,

защото само той е компетентен да издава индивидуални административни актове според изискванията на чл. 21 от АПК. Постановеното решение има действие erga omnes и може да се обжалва от недоволната страна пред Административен съд – София град по реда на АПК в тримесечен срок от получаването му (чл. 59 ЗПРПМ). След промените в ЗПРПМ през 2006 г. в разпоредбата на чл. 64, ал. 2 се предвиди възможност при спор за нарушение на патент съдът да спре делото за нарушение, ако ответникът е подал искане за обявяване на недействителност на патента пред ПВ⁶³. В Република България обявяването на издаден патент не се разглежда по съдебен ред, както е в други европейски държави и не е допустимо да се предяви насрещен иск за обявяване на недействителност на издаден патент в рамките на дело за нарушение. В САЩ, Обединеното кралство, Франция, Италия, Белгия и Испания такъв насрещен иск може да бъде повдигнат и решен в рамките на дело за нарушение.⁶⁴ Във ФРГ насрещните иски за обявяване на патент за недействителен в рамките на дело за нарушение са недопустими⁶⁵ Едно от предимствата на немската патентна система е т.н. принцип на разделение на делата за нарушение и делата за обявяване на недействителност на издаден патент (т.н. Trennungsprinzip). Според данните, цитирани от Бригите Бьом, във ФРГ само в 30% от делата за нарушение, ответниците завеждат отделно дело за обявяване на патента за недействителен, докато в държавите, в които е допустим насрещен иск за недействителност в рамките на дело за нарушение в 70% до 95% от делата се предявява такъв насрещен иск, а това утежнява производството.

Единният патентен съд е изключително компетентен още по иски за налагане на временни и предпазни (защитни) мерки и други мерки, иски за вреди

⁶³ Съгласно разпоредбите на гражданското ни законодателство, няма разпоредба, която да допуска спиране на съдебно производство до разрешаване на спор по административен ред, освен в законово предвидени случаи. До 2006 едва обжалването по съдебен ред на решението на ПВ относно действителността на патента беше основание за спиране на делото за нарушение. Едва с въвеждането на ал. 2 на чл. 64 се преодоля това несъвършенство на българската правна уредба и беше въведено основание за спиране на делото за нарушение още от подаването на искането за обявяване на процесния патент за недействителен пред ПВ. Вж. по по-дробно **Манева, Веселина: Патентното нарушение**, Издателство Ромина, София 2008, стр. 129-131

⁶⁴ Вж. по-подробно уредбата на исковете за обявяване на издадени патенти за недействителни в **Манева, Веселина: Патентното нарушение**, Издателство Ромина, София 2008, стр.132-136

⁶⁵ Вж. по подробно **Truestedt, Leslie Die Zukunft der Patentgerichtsbarkeit in Europa (Bericht)**, GRUR, INT. 2010, Heft 12, s.1040-1041;

или за обезщетение, произтичащи от временната закрила, предоставяна от публикувана заявка за европейски патент; искове, свързани с използването на изобретението до издаването на патента или с правото на преждеползване; искове за обезщетение във връзка с лицензии на основание член 8 от Регламент (ЕС) №1257/2012 и по искове, свързани с решения на Европейското патентно ведомство при изпълнение на задачите, посочени в член 9 от Регламент (ЕС) №1257/2012. По всички останали искове, които не попадат в полето на изключителната компетентност на Съда правораздават националните съдилища на държавите страни по споразумението.

Заклучение

До момента липсата патентна закрила в рамките на Общността е огромен недостатък за функционирането на вътрешния пазар и за работата на европейските предприемачи. Европейските политици и представителите на промишлените отрасли в Съюза възлагат сериозни надежди, че единната патентна закрила ще насърчи научно-техническия прогрес в ЕС. Целта е създаването на единен патент, който да е достъпен във финансово отношение за малките и средните предприятия (включително и за тези от по-бедните държави членки като България и Румъния) и да е лесен за заявяване, тъй като ще се премахнат административните трудности пред заявителите от целия Съюз. От друга страна със Споразумението относно Единния патентен съд се цели постигането на правна сигурност и непротиворечивост на съдебните решения, както и да се намалят разходите на европейските предприятия за патентно съдопроизводство. Европейската комисия е изчислила, че със създаването на Единния патентен съд разходите за съдопроизводство, които правят европейските дружества, могат да бъдат намалени с приблизително € 289 000 000 ежегодно.⁶⁶

⁶⁶ Вж. <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/eu-unitary-patent-%E2%80%93-a-historical-breakthrough?lang=bg>

Новият правен режим на патентна закрила цели насърчаването на предприятията в ЕС да развиват дейността по създаване на нови технологии, за да се повиши конкурентоспособността на европейските дружества на световния пазар. Като цяло европейските политици и представителите на промишлеността в Европейския съюз се надяват, че десетилетните усилия за постигането на компромис по отношение на правната закрила на Единния Европейски патент най-накрая през 2014 г. ще се увенчаят с успех. В началото на 60-те години на XX в. патентните специалисти са считали, че създаването на Общностен патент ще има огромно значение за европейската интеграция и неговото регламентиране ще е най-лесно постижимо. Времето обаче показва, че именно в тази област компромисно решение се постига най-трудно и преговорите са изключително продължителни и тежки.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ:

ДЕИО	Договор за създаване на Европейската икономическа общност
ДЕО	Договор за създаване на Европейската общност

ДЕС	Договор за създаване на Европейския съюз
ДПК	Договор за патентно коопериране
ДФЕС	Договор за функционирането на Европейския съюз
ЕАСТ	Европейска асоциация за свободна търговия
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕО	Европейска общност
ЕП	Европейски парламент
ЕПК	Европейска патентна конвенция
ЕПВ	Европейско патентно ведомство
ЗПРПМ	Закон за патентите и регистрацията на полезни модели
НРБ	Народна Република България
ОВ	от 20 април 1958 г. до 31 януари 2003 — Официален вестник на Европейските общности, от 1 февруари 2003 — Официален вестник на ЕС
ПВ	Патентно ведомство
ПК	Парижка конвенция
СЕО	Съд на Европейските общности;
СЕС	Съд на Европейския съюз
РБ	Република България

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

Ескенази, Илко. Законът за патентите, СП, кн. 2, 1993 г., с. 8-13

Манева, Веселина: *Патентното нарушение*, Издателство Ромина, София 2008, ISBN: 978-954-379-012-8

Манева, Веселина. *Лисабонският договор и прилагане на правата на интелектуална собственост*, сп. Правна мисъл, бр. 3/2012, стр. 53-67

Марков, Е. *Договорът за патентно коопериране (РСТ)*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски,” С. 1995 г.

Марков, Емил. *Патентноправна закрила на компютърните програми*, - в сб: Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право. В памет на доц. Елисавета Христова, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", С. 2004 г. стр. 65-99

Павлова, Мария. *Патентно право на Република България*, Издателство Софи-Р. С. 2000; ISBN: 954-9615-15-4

Павлова, Мария *Изобретателско право на НРБ*, Издателство СУ „Св. Климент Охридски,” София 1988;

Саракинов. Г. *Патентно право в Република България*, пето преработено и допълнено издание, Издателство Сиби 2010, ISBN: 978-954-730-668-4

Семов, Атанас *Система на източниците на правото на ЕС*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски,” София 2009, ISBN: 978-954-07-2943-5

Тодоров, Т. *Международното частно право. Европейският съюз и Република България*, второ издание, София 2009; ISBN: 9789547306776

Froschmaier, Franz. *Progress Toward the Proposed Conventions for a European Patent and for a European Trademark*, Patent, Trademark, & Copyright Journal of Research & Education. Vol. 6 (1962-1963), p.p. 479- 513,

Hilty, Reto, Jaeger, Thomas, Lamping, Matthias, Ullrich, Hanns. *The Unitary Patent Package: Twelve Reasons for Concern*. Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law Research Paper No. 12-12

Ladas, Stephen P. *Patents, Trademarks, and Related Rights: National and International Protection*, Harvard University Press, 1975, ISBN 9780674657755

Luginbuehl, Stefan *Die neuen Wege zur einheitlichen Auslegung des Europaeischen Patentrechts*, GRUR, INT 2010, Heft 2, s. 97-184

Standeford, D. *EU Patent, Patent Court Could Finally Be Approved In Coming Weeks*, Intellectual Property Watch, 20 November 2012;

Truededt, Leslie *Die Zukunft der Patentgerichtsbarkeit in Europa (Bericht)*, GRUR, INT. 2010, Heft 12,

Ресурси, достъпни в интернет:

Резюме на тезата на дисертационното му изследване на д-р Илко Ескенази: „Гражданскоправен режим на програмите за електронно-изчислителни машини,” защитена през 1980 г. е достъпно на: <http://mail.nacid.bg/newdesign/bg/index.php?id=7&rid=27097&bdhid=35891>).

Дългият път към единна патентна закрила в Европа, информационен документ на Патентното ведомство, достъпен на: http://www.bpo.bg/images/stories/updates/unitary_patent_final.pdf

Изказването на комисаря Мишел Барние е публикувано в статията „Европарламентът одобри единния европейски патент” от 11 декември 2012 г. в електронното издание на вестник „Дневник,” достъпно на: http://www.dnevnik.bg/evropa/evropeiski_parlament/novini_za_ep/2012/12/11/1966016_evroparlamentut_odobri_edinnia_evropeiski_patent/?ref=rss [статията е прегледана на 7 януари 2013 г.]

Изказването на Клаус Хайнер Лене е цитирано от Националното сдружение на адвокатите, които работят в областта на индустриалната собственост във Франция (Compagnie Nationale des Conseils en Propriété Industrielle (CNCPI). В информационен документ на английски език със заглавие „EU patent: new proposal could mean final agreement is close” от 20 ноември 2012 г. достъпен на: http://www.cncpi.fr/fckupload/File/ACTUALITES/2012_11_20_PRelease_EParliament_EU%20patent%20new%20proposal%20could%20mean%20final%20agreement%20is%20close.pdf